

Çocuk Edebiyatında Şiddet Unsurları: Ben Mikaelen'in Petey Romanı Üzerine Bir İnceleme

Drt. Hasan ALTUNTAŞ*

Milli Eğitim Bakanlığı, Kırşehir / Türkiye,
hasanaltuntass@hotmail.com, ORCID: 0009-0004-5376-0449

Prof. Dr. Tufan AYTAÇ

Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Kırşehir / Türkiye,
t.aytac@ahievran.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6103-3530

Öz

Bu çalışma, çocuk edebiyatında şiddet unsurlarının sunum biçimlerini ve bu unsurların anlatı yapısındaki işlevlerini Ben Mikaelen'in *Petey* adlı romanı özelinde incelemektedir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş ve doküman analizi tekniği kullanılarak metin sistematik şekilde incelenmiştir. Veri analizi sürecinde içerik analizi yöntemi kullanılmış ve şiddet unsurları fiziksel, psikolojik, sözel ve yapısal/kurumsal olmak üzere dört ana tema altında sınıflandırılmıştır. Ayrıca, olay örgüsü Freytag Piramidi modeline göre analiz edilmiştir. Bulgulara göre, şiddet unsurları romanın farklı aşamalarında yoğunluk göstermekte olup, özellikle yükselen hareket ve doruk noktası aşamalarında dramatik yapıyı güçlendirdiği; düşen hareket ve çözüm aşamalarında ise karakterlerin duygusal dönüşümüne hizmet ettiği belirlenmiştir. Fiziksel kötü muamele, psikolojik dışlanma, sözel aşağılama ve kurumsal ihmal, hikâyenin temel çatışmalarını oluşturmuştur. Ayrıca şiddetin pedagojik açıdan nasıl ele alındığı da değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonunda, çocuk edebiyatında şiddet unsurlarının kullanımı konusunda çocuğa uygunluk ilkesinin

* Sorumlu Yazar. Tel: +90 505 706 10 82 | Araştırma Makalesi.

Makale Tarih Bilgisi. Gönderim: 21.04.2025, Kabul: 30.09.2025, Basım: Haziran, 2026.

gözetilmesi gerektiği vurgulanmış, şiddetin problem çözme, empati geliştirme ve eleştirel düşünme becerilerini destekleyecek biçimde yapılandırılması önerilmiştir. Eğitimcilerin, ebeveynlerin ve yayınevlerinin çocuklara sunulan edebi eserlerde şiddet unsurlarını pedagojik bir süzgeçten geçirmesi gerektiği belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı; Şiddet unsurları; Petey; Freytag piramidi; Dramatik yapı; Pedagojik yaklaşım.

Elements of Violence in Children's Literature: An Analysis of Ben Mikaelson's Novel *Petey*

Abstract

This study examines the presentation of elements of violence in children's literature and analyzes their functions within the narrative structure, focusing specifically on Ben Mikaelson's novel *Petey*. A qualitative research method was adopted, and the text was systematically analyzed using document analysis techniques. During the data analysis process, content analysis was employed, and elements of violence were classified under four main themes: physical, psychological, verbal, and structural/institutional violence. Additionally, the plot was analyzed according to Freytag's Pyramid model. Findings indicate that elements of violence appear at different stages of the novel, intensifying particularly during the rising action and climax stages, and serving the emotional transformation of the characters during the falling action and resolution stages. Physical mistreatment, psychological exclusion, verbal humiliation, and institutional neglect form the core conflicts of the story. Furthermore, the pedagogical treatment of violence within the narrative was also evaluated. The study concludes that the principle of child-appropriateness must be considered in the use of violence elements in children's literature. It is recommended that violent content should be structured in a way that supports problem-solving, empathy development, and critical thinking skills. It is emphasized that educators, parents, and publishers should critically assess the presence of violent elements in literary works offered to children through a pedagogical lens.

Keywords: Children's literature; Elements of violence; *Petey*; Freytag's pyramid; Narrative structure; Pedagogical approach.

Extended Summary

Purpose

The purpose of this study is to examine how elements of violence are presented and function within the narrative structure of children's literature, focusing specifically on Ben Mikaelson's novel *Petey*. Children's literature plays a crucial role in shaping emotional, social, and cognitive development, yet the inclusion of violence in literary works targeted at children raises significant pedagogical and ethical concerns. This study aims to explore how different forms of violence are depicted, how they influence narrative progression according to Freytag's Pyramid model, and how these elements are framed within a pedagogical context. The research also seeks to evaluate whether the presentation of violence in the novel aligns with the principle of child-appropriateness and how it might impact young readers' emotional and cognitive development.

Method

The study employed a qualitative research method and utilized document analysis techniques to systematically examine the text of *Petey*. Content analysis was applied during the data analysis phase. Elements of violence were categorized under four main themes: physical violence, psychological violence, verbal violence, and structural/institutional violence. The narrative structure of the novel was analyzed according to Freytag's Pyramid, encompassing the stages of exposition, rising action, climax, falling action, and resolution. Data were collected through extensive reading and coding of the text, identifying passages reflecting different forms of violence and their placement within the narrative arc. Additionally, a pedagogical evaluation was conducted to assess the potential impact of these violent elements on child readers.

Results

The analysis revealed that violent elements are distributed across various stages of the novel with notable intensification during the rising action and climax stages. Physical mistreatment, such as beatings and neglect, psychological exclusion manifested through abandonment and emotional neglect, verbal humiliation through mocking and derogatory language, and structural violence through institutional neglect and deprivation of rights, were all prominently featured. These forms of violence not only contributed to the tension and progression of the narrative but also served as mechanisms for the protagonist's emotional and character development. The falling action and resolution stages highlighted themes of resilience, recovery, and the

formation of supportive relationships, particularly through the bond between Petey and Trevor. Pedagogically, while the novel realistically portrayed hardships, it also emphasized coping, empathy, and personal growth, aligning partially with child-centered educational principles.

Discussion

The findings suggest that while violence is used to enhance the dramatic structure and character development within Petey, careful consideration must be given to its potential effects on young readers. Consistent with previous studies in children's literature, symbolic representations of adversity can contribute to emotional resilience when framed appropriately. However, unmediated exposure to violent imagery or scenarios risks normalizing aggression or instilling fear. The novel balances these risks by ultimately presenting themes of hope, empathy, and recovery. The importance of adult mediation—educators and parents guiding children through their reading experiences—is highlighted to ensure that children can process and learn from challenging content without psychological harm. Furthermore, the study emphasizes the necessity of adhering to the principle of child-appropriateness, ensuring that narratives support rather than hinder emotional and moral development.

Conclusion

In conclusion, this study demonstrates that the depiction of violence in Ben Mikaelson's Petey plays a significant role in both narrative structure and thematic development. Violence, when utilized thoughtfully within children's literature, can contribute to storytelling richness and character growth, provided it is presented within a pedagogically responsible framework. The study recommends that creators of children's literature carefully balance artistic expression with ethical considerations, ensuring that violent content supports problem-solving, empathy, and critical thinking skills. It is also recommended that educators, parents, and publishers critically assess literary content for its psychological appropriateness for child readers. Future research could further explore comparative analyses across different genres and age groups to deepen understanding of the impact of violence in children's literature.

Giriş

Çocuk edebiyatı, çocukların duygusal, sosyal ve bilişsel gelişimlerini destekleyen; hayal gücünü geliştirme, empati kurma ve etik değerleri öğrenme gibi çok boyutlu pedagojik işlevler taşıyan bir alandır (Oğuzkan, 2010; Şirin,

2007). Erken çocukluk döneminden ergenlik çağına kadar uzanan süreçte, çocuğun dil, düşünme ve değer dünyasını sanatsal nitelikli eserlerle zenginleştirmeyi amaçlar (Kavcar, 1999; Sever, 2002). Bu süreç, bireyin estetik duyarlılık kazanmasını sağlarken, toplumsal yaşamda sorumluluk bilinci geliştirmesine de katkıda bulunur (Şimşek, 2014). Ancak bazı çocuk edebiyatı eserlerinde şiddet unsurlarının bulunması, pedagojik ve etik açıdan tartışmalara yol açmaktadır. Şiddet, fiziksel, psikolojik veya sözel baskı olarak yalnızca toplumsal bir sorun değil, aynı zamanda edebi eserlerde dramatik yapıyı güçlendiren bir motif olarak da kullanılabilir (Turan ve Gerez-Taşgın, 2018; Yılmaz ve Destegüloğlu, 2019). Galtung (1990) şiddeti; doğrudan şiddet (fiziksel ve açık saldırı), yapısal şiddet (eşitsizlik ve kaynaklara erişimin engellenmesi), kültürel şiddet (şiddeti meşrulaştıran normlar) ve kurumsal şiddet (örgütlenmiş ayrımcı politika ve uygulamalar) olarak sınıflandırır. Bu tipoloji, çocuk edebiyatındaki şiddet sahnelerinin çok katmanlı analizine imkân sağlar.

“Çocuğa uygunluk” (çocuğa görelik) ilkesi, çocuk edebiyatında içerik ve dilin çocuğun gelişim düzeyine uygun olarak düzenlenmesini ifade eder (Dilidüzgün, 2007; Sever, 2008). Bu ilkenin ihmal edilmesi, çocuğun bilişsel ve duygusal gelişimine zarar verebilir (Turan ve Gerez-Taşgın, 2018). Günümüzde medya ve sosyal çevrenin etkisiyle şiddet; oyunlar, filmler ve çocuk kitaplarında daha görünür hâle gelmiş ve hatta kimi zaman bir iletişim aracı olarak sunulabilmektedir (Sever, 2002; Bandura, 1977). Bu nedenle, çocuk edebiyatı eserleri şiddeti teşvik etmek yerine, onunla başa çıkma stratejilerini öğretmeli ve çocukların duygusal dayanıklılığını (Ungar, 2012) destekleyecek biçimde yapılandırılmalıdır. Erten-Ardalı (1996), şiddetin hukuka aykırı davranışlar, bireye zarar verme, hakaret, onur kırıcı eylemler, huzuru bozma, başkalarının haklarını ihlal etme, zor kullanma ve baskı uygulama gibi farklı biçimlerde ortaya çıkabileceğini belirtir. Bu tanımlar, UNICEF (2020) ve WHO (2002) gibi kurumların şiddeti “fiziksel gücün ya da yetkinin kasıtlı olarak, zarar verme veya potansiyel zarar doğuracak biçimde kullanılması” şeklinde tanımlayan normatif çerçeveleriyle uyumludur.

Bu çalışma, çocuk edebiyatında şiddet unsurlarının sunuluş biçimini ve olay örgüsü içindeki işlevini, Ben Mikaelen’in Petey (2010) romanı üzerinden incelemektedir. Şiddet; fiziksel, psikolojik, sözel ve yapısal/kurumsal boyutlarıyla yalnızca bir tema değil, aynı zamanda olay örgüsünü biçimlendiren bir anlatı aracı olarak ele alınmaktadır. Ayrıca, (i)

şiddet unsurlarını dört tipte sistematik kodlama ile haritalamak; (ii) bu kodları Freytag Piramidi'nin evreleri (Abbott, 2008; Freytag, 1863) ile eşleştirmek; (iii) kurumsal ihmal ve ayrımcılık gibi görünmez şiddet tiplerinin anlatsal işlevini ortaya koymak; (iv) eğitimcilere, ebeveynlere ve yayınevlerine pedagojik değerlendirme ölçütleri önermek amaçlanmaktadır. Petey; engellilik deneyiminin kurumsal şiddet (bakımevinde yaşam, yetersiz eğitim, sağlık hizmetlerine erişim eksikliği), psikolojik dışlanma, sözel aşağılama ve fiziksel kötü muamele ile kesiştiği güçlü bir vaka sunmaktadır. Roman, yükselen hareket ve doruk evrelerinde şiddetin dramatik gerilim yaratmadaki işlevini; düşen hareket ve çözüm evrelerinde ise dayanıklılık (Ungar, 2012), bakım etiği (Tronto, 1993) ve toplumsal dâhil olma temalarıyla dengelemektedir. Bu özellikler hem anlatı analizi hem de pedagojik değerlendirme hedefleriyle uyumlu olduğu için çalışma nesnesi olarak Petey seçilmiştir.

Çocuk Edebiyatında Şiddet Unsurlarının İşlevi

Nikolajeva'ya (2005) göre, çocuk edebiyatında şiddet unsurları, hikâyenin dramatik yapısını güçlendirmek, okuyucunun dikkatini çekmek ve karakter gelişimini vurgulamak amacıyla belirli ölçülerde kullanılabilir. Özellikle masallar ve halk hikâyeleri, karakterlerin karşılaştıkları zorlukları aşmaları ve etik değerler kazanmaları için şiddet içeren unsurlara yer vermektedir (Zipes, 2015). Şiddet, çocuk edebiyatında yalnızca fiziksel zarar verme olarak değil, psikolojik baskı, zorbalık ve güç mücadeleleri gibi farklı biçimlerde de karşımıza çıkmaktadır. Bettelheim (1976), masalların çocuklara gerçek hayatta karşılaşılabilecekleri zorluklarla baş etmeyi öğretmek için sembolik bir anlatım sunduğunu öne sürmektedir. Bu bağlamda, hikâyelerde yer alan şiddet unsurları, okuyucuda korku ve merak uyandırarak olay örgüsünü daha etkileyici hâle getirebilir ve çocukların olayların neden-sonuç ilişkisini kavramalarına yardımcı olabilir (Tatar, 1993). Ancak bazı araştırmalar, çocuk edebiyatında şiddetin hikâyenin dramatik yapısını güçlendirmek amacıyla kullanılmasının çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceğini göstermektedir. Özellikle erken yaşlarda maruz kalınan şiddet içerikli hikâyelerin, çocukların korku, kaygı ve saldırganlık gibi olumsuz duygular geliştirmelerine neden olabileceği savunulmaktadır (Sever, 2002). Gönen ve Aydos (2016), çocuk edebiyatında yer alan fiziksel ve psikolojik şiddet unsurlarının, çocukların şiddeti normalleştirmelerine ve problem çözme mekanizması olarak görmelerine sebep olabileceğini öne sürmektedir. Turan ve Gerez Taşgın (2018), şiddet içerikli çocuk kitaplarının

özellikle gelişim dönemindeki çocukların empati yetilerini zayıflatabileceğini, korku ve güvensizlik hissi oluşturabileceğini belirtmektedir. Bazı çocuk kitaplarında yer alan şiddet öğelerinin, çocukları gerçek hayatta karşılaşılabilecekleri tehlikeler konusunda hazırlamak yerine, onların bilinçaltına korku aşılayabileceği de savunulmaktadır (Oğuzkan, 2000). Geleneksel masallarda sıkça karşılaşılan kötü karakterlerin sert şekilde cezalandırılması veya fiziksel şiddetin bir çözüm yolu olarak sunulması, çocuklarda adalet anlayışını olumsuz etkileyebilir (Dilidüzgün, 2007).

Bu eleştiriler doğrultusunda, çocuk edebiyatında şiddetin mümkün olduğunca minimize edilmesi, çocuklara şiddetsiz çözüm yolları sunan anlatıların ön plana çıkarılması önerilmektedir. Eğitimciler ve ebeveynler, çocukların okudukları kitapları dikkatle seçmeli ve şiddet içeren eserlerin yerine, çocukların empati ve problem çözme becerilerini destekleyen hikâyelere yönlendirilmelidir (Güneş ve Erkan, 2017).

Çocuk Edebiyatında Şiddet Unsurlarının Kullanımına Pedagojik Bir Bakış

Çocuk edebiyatında şiddet unsurlarının eleştirel düşünme ve empati eğitimi için kullanılabilirliği öne sürülmektedir. Ancak bu unsurların doğru bir bağlamda sunulması gerekmektedir. Çocuk edebiyatı uzmanları, şiddet unsurlarının pedagojik bir çerçevede ele alınarak, çocukların bu olayları anlamlandırılmalarına rehberlik edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Kayıran ve Avcı, 2023; Yılmaz ve Destegüloğlu, 2019). Şiddet unsurlarının kullanıldığı eserlerde, çözüm odaklı yaklaşımların benimsenmesi çocuğun eleştirel düşünme becerilerini geliştirirken, sorumluluk ve adalet duygusunun da pekişmesini sağlayabilir. Örneğin, şiddet sonrası olumlu bir sonuca ulaşılması ya da çözüm yöntemlerinin çocuklara uygun bir şekilde sunulması, şiddetin olumsuz etkilerini azaltabilir (Elkatmış ve Turan, 2023). Şiddet gerek fiziksel gerekse psikolojik düzeyde anlatıya dâhil edildiğinde, hikâyenin tansiyonunu yükseltir ve dramatik yapının biçimlenmesine katkıda bulunur (Galtung, 1990).

İşte tam da bu noktada, edebi eserlerin anlatı yapısını incelemek için kullanılan Freytag Piramidi, hikâyedeki olay örgüsünün nasıl şekillendiğini anlamamıza yardımcı olan önemli bir modeldir (Freytag, 1863). Freytag Piramidi, Alman yazar ve edebiyat kuramcısı Gustav Freytag tarafından 19. yüzyılda geliştirilen ve klasik dramatik yapıyı açıklayan bir modeldir. Aristoteles'in Poetika'da ortaya koyduğu dramatik yapı anlayışını temel alan bu model, bir hikâyenin olay örgüsünü beş aşamalı bir yapı hâlinde

incelemektedir (Freytag, 1863). Bu model, özellikle tiyatro eserleri ve klasik anlatılar için geliştirilmiş olsa da modern roman, sinema ve diğer anlatı türlerinde de uygulanmaktadır. Freytag Piramidi, hikâyedeki olayların gerilim ve çözülme süreçlerini belirginleştirerek, anlatının temel unsurlarını daha anlaşılır bir şekilde analiz etmeye olanak tanır. Bu modelde olay örgüsü beş temel aşamadan oluşur: Hikâyenin başlangıç aşaması *tanıtımdır*. Bu bölümde karakterler, mekân, zaman ve ana çatışma tanıtılır. Okuyucunun hikâyeye bağlanabilmesi için gerekli olan arka plan bilgileri verilir. *Yükselen hareket* aşamasında, ana karakterin karşılaştığı sorunlar giderek artar ve hikâyenin tansiyonu yükselir. Çatışma derinleşir, engeller çoğalır ve karakterler zorluklarla karşı karşıya kalır. Hikâyenin en dramatik anı *doruk noktasıdır*. Karakterin en önemli kararlarını aldığı, hikâyenin yönünü belirleyen dönüm noktasıdır (Freytag, 1863). Eğer anlatıda şiddet unsuru yer alıyorsa, bu genellikle en etkili ve çarpıcı biçimde burada kendini gösterir. *Düşen hareket* aşamasında, hikâyede tansiyon düşmeye başlar. Karakterin doruk noktasında aldığı kararlar sonucunda hikâyenin çözüme ulaştığı görülür. Şiddetin anlatıda önemli bir yer kapladığı eserlerde, bu aşamada genellikle travma sonrası süreç işlenir. Karakterin yaşadığı olaylardan sonra nasıl bir değişim geçirdiği ele alınır (Dobson ve ark., 2011). *Çözüm* hikâyenin son aşamasıdır. Ana çatışma çözülmüş, karakterler ya yeni bir dengeye kavuşmuş ya da trajik bir sonuca ulaşmıştır. Şiddetin anlatıya etkisi değerlendirildiğinde, bu aşamada karakterin olaylardan nasıl etkilendiği, yeni bir yaşam biçimi benimseyip benimsemediği veya olayların kalıcı izler bırakıp bırakmadığı ortaya çıkar (Hart, 2021).

Ben Mikaelen'in (2010) Petey adlı romanı, fiziksel ve psikolojik şiddetin dramatik yapı üzerindeki etkisini ele alan önemli eserlerden biridir. Bu hikâyede karakterin yaşadığı zorluklar Freytag Piramidi'nin aşamalarına uygun olarak ilerler ve şiddetin olay örgüsündeki belirleyici rolü net bir şekilde görülebilir. Roman, doğumundan itibaren beyin felciyle yaşayan ve hayatı boyunca yanlış anlaşılabilir bir çocuğun hikâyesini anlatmaktadır. Petey, karakterin karşılaştığı fiziksel ve duygusal zorlukları, toplumun engellilere yönelik ön yargılarını ve bireyin içsel direncini merkeze alarak, çocuk edebiyatında şiddet ve ayrımcılığın nasıl temsil edildiğine dair önemli bir örnek sunmaktadır. Ayrıca, şiddet içeren sahnelerin pedagojik açıdan nasıl ele alındığı ve çocuk okuyucular için ne tür mesajlar sunduğu da tartışılacaktır. Petey romanı bağlamında, çocuk edebiyatında şiddetin kullanım biçimlerini

ve bunun çocuk gelişimi üzerindeki olası etkilerini değerlendirmek, çalışmanın temel hedefleri arasındadır.

Bu bağlamda çalışma, şu sorulara cevap aramayı amaçlamaktadır:

- Petey romanında şiddet unsurları hangi türlerde ve bağlamlarda yer almaktadır?
- Bu şiddet unsurları hikâyenin dramatik yapısını nasıl etkilemektedir?

Yöntem

Çalışma, nitel araştırma yaklaşımı içinde doküman analizi kapsamında yürütülmüş ve Petey romanı bütüncül olarak incelenmiştir. İçerik analizi tekniğiyle veri çözümlenmiş; fiziksel, psikolojik, sözel ve yapısal/kurumsal şiddet olarak dört ana tema altında kodlanmıştır. Araştırma sürecinde, öncelikle Petey romanında yer alan fiziksel, duygusal ve psikolojik şiddet unsurları tespit edilmiştir. Ardından, bu unsurların hikâyenin olay örgüsündeki konumu belirlenerek Freytag Piramidi bağlamında analiz edilmiştir. Bu aşamada, şiddet unsurlarının anlatının tanıtım, yükselen hareket, doruk noktası, düşen hareket ve çözüm aşamalarında nasıl yer aldığı detaylı bir şekilde incelenmiştir (Freytag, 1863). Böylece, şiddetin sadece bir içerik ögesi olarak varlığı değil, aynı zamanda dramatik yapı içerisindeki işlevi ve hikâyenin ilerleyişine olan etkisi de değerlendirilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemine dayanmaktadır. Çocuk edebiyatı alanında gerçekleştirilen incelemelerde, yazılı eserlerin ele alınış biçimlerini anlamak ve yorumlamak için doküman analizi yöntemi sıklıkla tercih edilmektedir (Merriam, 2009). Çalışma, nitel araştırma yaklaşımı içinde doküman analizi kapsamında yürütülmüş ve Petey romanı bütüncül olarak incelenmiştir. İçerik analizi süreci, Krippendorff'un (2018) tanımladığı biçimde, anlamlı birimlerin belirlenmesi ve bu birimlerin tematik kodlar altında toplanması adımlarını izlemiştir. Veri, fiziksel, psikolojik, sözel ve yapısal/kurumsal şiddet olarak dört ana tema altında kodlanmıştır. Çalışmada Petey romanı içerik açısından ayrıntılı olarak analiz edilerek, şiddet unsurlarının nasıl işlendiği betimsel olarak ele alınmıştır. Bunun yanı sıra, araştırmada Freytag Piramidi modeli temel alınarak hikâyenin dramatik yapısı çözümlenmiştir. Bu doğrultuda, romanda yer alan şiddet unsurlarının olay örgüsündeki konumu belirlenmiş ve anlatının tanıtım, yükselen hareket, doruk noktası, düşen hareket ve çözüm aşamalarında nasıl yer aldığı incelenmiştir (Freytag, 1863). Bu yaklaşım, şiddetin sadece bir içerik ögesi olarak değil,

aynı zamanda anlatının dramatik yapısını nasıl şekillendirdiği açısından değerlendirilmesine olanak tanımaktadır.

Veri Toplaması ve Analizi

Çalışmanın veri kaynağını Ben Mikaelen'in (2010) Petey adlı eseri oluşturmaktadır. Kitap, şiddet unsurlarının belirlenmesi amacıyla bütüncül bir yaklaşımla detaylı şekilde incelenmiştir. Öncelikle, Petey romanı şiddet içeren bölümler, karakterlerin şiddetle etkileşimleri ve bu unsurların olay örgüsüne katkıları açısından sistematik biçimde okunmuş ve analiz edilmiştir. İnceleme sürecinde, hikâyede yer alan şiddet unsurları belirlenmiş ve fiziksel, duygusal ve sözel şiddet kategorileri altında sınıflandırılarak kodlanmıştır. Kodlar, Miles ve arkadaşlarının (2014) önerdiği döngüsel kodlama yaklaşımıyla sürekli karşılaştırma yöntemi kullanılarak revize edilmiştir. Kod tanımları literatüre dayalı olarak oluşturulmuş, metin satır satır taranarak örnekleyici pasajlar kod matrisine işlenmiştir. Kodlama süreci MAXQDA 2022 programı ile yürütülmüştür. Araştırmanın güvenilirliği, Lincoln ve Guba'nın (1985) belirttiği inanılabilirlik, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik ölçütleri doğrultusunda sağlanmıştır. Kod kitabı ve örnek kodlamalar alan uzmanı bir araştırmacı tarafından gözden geçirilmiş; kod kararları ve kategori revizyonları kayda alınmıştır. Bulgularda kalın betimlemeye yer verilmiş, denetim izi tutulmuştur. Belirlenen şiddet unsurlarının olay örgüsündeki konumu, Freytag Piramidi'nin beş aşaması olan tanıtım, yükselen hareket, doruk noktası, düşen hareket ve çözüm basamakları doğrultusunda analiz edilmiştir. Bu yaklaşım, şiddetin anlatının dramatik yapısındaki işlevini ve hikâyenin gerilim dinamiği üzerindeki etkisini daha ayrıntılı şekilde ortaya koymayı sağlamıştır. Ayrıca, şiddet unsurlarının ana karakter olan Petey'in kişisel gelişim sürecine nasıl katkı sağladığı ve karakter dönüşümüne nasıl hizmet ettiği de değerlendirilmiştir. Bunlara ek olarak, kitapta yer alan şiddet unsurlarının çocuk okuyucular üzerindeki olası psikolojik etkileri, çocuğa uygunluk ilkesi çerçevesinde pedagojik açıdan incelenmiş ve bu unsurların çocukların duygusal ve bilişsel gelişimleri üzerindeki potansiyel etkileri tartışılmıştır.

Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir (Bilgin, 2006). İçerik analizi, metindeki anlamlı temaları ortaya çıkarmak ve verileri sistematik bir şekilde sınıflandırmak için kullanılan bir tekniktir (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Petey romanındaki şiddet unsurlarının hangi bağlamlarda sunulduğu, bu unsurların olay örgüsüyle ilişkisi ve pedagojik açıdan nasıl ele alındığı belirlenerek analiz edilmiştir. Freytag Piramidi

bağlamında yapılan analiz, şiddet öğelerinin olay örgüsündeki konumunu, anlatının dramatik yapısına etkisini ve karakter gelişimi üzerindeki rolünü anlamaya odaklanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, Petey romanında yer alan şiddet unsurlarının nasıl sunulduğu, hangi türlerde ve bağlamlarda işlendiği, olay örgüsüne etkisi ve Freytag Piramidi bağlamında nasıl konumlandığı analiz edilmiştir.

1. Şiddet Unsurlarının Türlerine Göre Dağılımı

Yapılan içerik analizine göre, romandaki şiddet unsurları dört ana kategori altında toplanmıştır. Kategori ve kodlara ilişkin bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

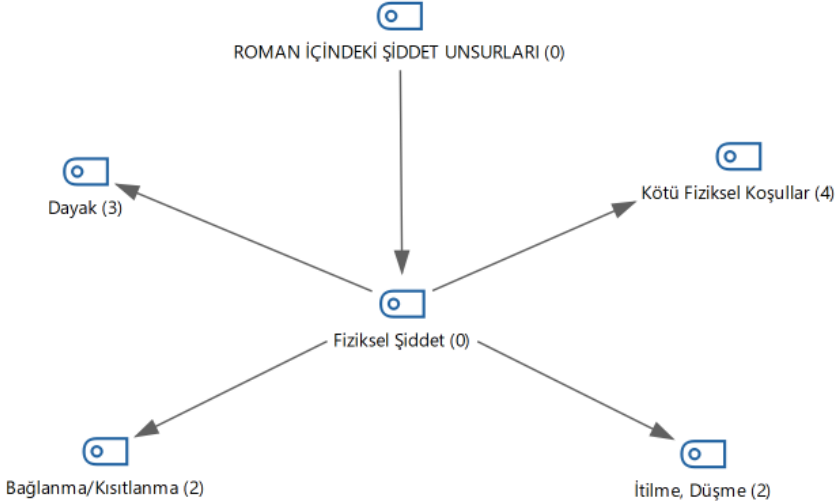
Tablo 1. Romandaki Şiddet Unsurlarına İlişkin Tema, Kategori ve Kodlar

Tema	Kategori	Kod	Frekans
Roman İçindeki Şiddet Unsurları	Fiziksel Şiddet	Dayak yeme	3
		İtilme, düşme	2
		Bağlanma/kısıtlama	2
		Kötü fiziksel koşullar	4
	Psikolojik Şiddet	Aile tarafından terk edilme	1
		Toplum tarafından dışlanma	4
		Sevgi eksikliği	5
		Görmezden gelinme	3
	Sözel Şiddet	Aşağılayıcı lakaplar	3
		Zekâ veya yetenekle ilgili küçümseme	2
		Dalga geçme ve alay	4
	Yapısal/Kurumsal Şiddet	Kurumsal ihmal	5
		Eğitim hakkının ihlali	2
Tıbbi bakım eksikliği		3	

Tablo 1’de, Petey romanında yer alan şiddet unsurları fiziksel, psikolojik, sözel ve yapısal/kurumsal şiddet olmak üzere dört ana tema altında sınıflandırılmıştır. Bu unsurların frekansları, romanda ne sıklıkla vurgulandıklarını ortaya koymakta ve şiddetin hikâyenin dramatik yapısındaki rolünü göstermektedir. Bu noktada, çalışmanın 1. araştırma sorusu olan: “Petey romanında şiddet unsurları hangi türlerde ve bağlamlarda yer almaktadır?” sorusuna yönelik olarak, şiddet türlerinin romanın içindeki dağılımı ve anlatının dramatik yapısına nasıl entegre edildiği detaylı bir

şekilde analiz edilmiştir. Daha ayrıntılı bir inceleme için MAXQDA yazılımı kullanılarak nitel veri analizi gerçekleştirilmiş, şiddet unsurlarının hangi bağlamlarda ortaya çıktığı, olay örgüsü içindeki konumu ve karakter gelişimiyle ilişkisi tematik kodlama yöntemiyle çözümlenmiştir.

Roman içindeki şiddet unsurlarından fiziksel şiddet kategorisine ait kodlar Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Fiziksel Şiddet Kategorisine Ait Tematik Kodlar

Fiziksel şiddet kategorisi altında dayak (f=3), bağlanma/kısıtlama (f=2), itilme, düşme (f=2) ve kötü fiziksel koşullar (f=4) dört farklı kod belirlenmiştir. En sık rastlanan fiziksel şiddet biçiminin “Kötü Fiziksel Koşullar” (f=4) olduğu görülmektedir. Bu durum, Petey’in sadece fiziksel saldırılara değil, aynı zamanda sistematik olarak ihmal edilen bir karakter olduğuna işaret etmektedir.

Bahsi geçen kodlara ilişkin örnek cümleler aşağıdaki gibidir:

“Tıknaz hasta kabul hemşiresi kayıtlara baktı, sonra Petey’i alarak soğuk, metal muayene masasının üzerine hoyratça yatırdı.” s.17

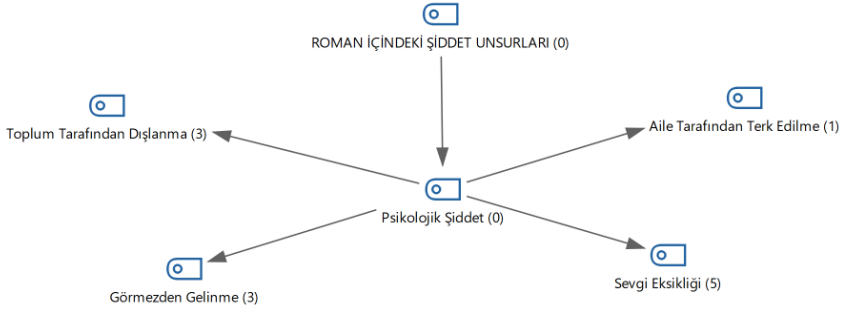
“Owen arkasını döndüğünde Gus’un yerde iri kıyım bir hastayla boğuştuğunu gördü. İkisi birlikte sağlam metal karyolalardan birine çarptı. Gus, “kollarını tut!” diye bağırdı. Owen kavganın içine daldı. Mücadele ederek, psikozlu bir hastanın kuvvetini ve deliliğini ilk elden keşfetmiş oldu. Nihayet hastayı kol ve bacaklarından tutan deri kemerlerle yatağa bağlayabildiklerinde Owen, Gus’a baktı. ‘Bu nasıl başladı?’; ‘Banyo yapmak istemedi ahmak.’” s.113

“Hedefleri de geriye yatmış bir tekerlekli sandalyede oturan bir hastaydı. Dizlerinin üstünde beyaz bir örtü vardı. Sulu kar yaşlı adamı sırlıslıklam ıslatmıştı. Hasta kartopları ona çarptıkça buruş buruş, pençe gibi kollarını sallayarak çığlık atıyordu.” s.142

“Senin kafanı keseceğim diyerek kıkırdayan String, tekerlekli sandalyeye mermi gibi çarpan bir kartopu savurdu. Öldün sen! Trevor, canlı bir kalkan gibi dimdik durdu ve sert bir kartopu yağmuruna tutuldu. Üzerine üç yönden kartopu yağarken yüzünde patlayan sıkı füzeyi fark etmedi. İki buklüm eğilirken keskin bir acı gözünü deldi.” s.142

“Kenny onu koridarda sıkıştırarak dolaba yapıştırdı. Parmağımı Trevor’a doğru sallayıp, ‘Seni yakayacağız.’ diye hurladı.” s.145

Psikolojik şiddet temasına ait kodlar Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2. Psikolojik Şiddet Kategorisine Ait Tematik Kodlar

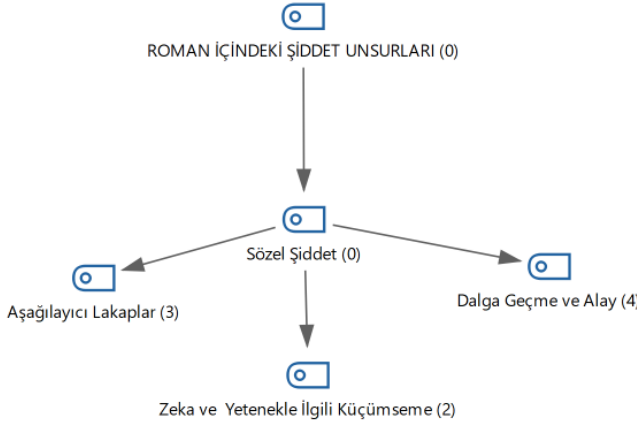
Psikolojik şiddet kategorisi altında aile tarafından terk edilme (f=1) toplum tarafından dışlanma (f=3) görmezden gelinme (f=3) sevgi eksikliği (f=5) olmak üzere dört kod ile ifade edilmiştir. En sık rastlanan psikolojik şiddet biçiminin “Sevgi Eksikliği” (f=5) olduğu görülmektedir. Bahsi geçen kodlara ilişkin örnek cümleler aşağıdaki gibidir:

“İleri derecede grip ve zatürresi var. Ona biraz kuvvet ilacı ve şurup verdim. Zihinsel engelli olduğu göz önüne alınırsa ben olsam fazla umutlanmazdım. Ne de olsa böylelerinin uzun yaşadığı çok nadir görülür.” s.75

“Bir hastaya duyduğunuz hislerin algınızı bulandırmasına izin vermeyin. Çocuk bir zihinsel engelli. Bu gerçeği değiştiremezsiniz.” s.75

“Bu, Petey’in sana bahsettiğim arkadaşı. -Neden burada? -Calvin bu gece bizde kalacak. Ah hayatım iyi niyetli olduğunu biliyorum ama burada kalamaz.-Gözleri korkuyla dolan Calvin, Kimse beni istemiyor dedi.” s.230

Sözel şiddet kategorisine ait kodlar Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3. Sözel Şiddet Kategorisine Ait Tematik Kodlar

Sözel şiddet kategorisi aşağılayıcı lakaplar (f=3), dalga geçme ve alay (f=4) ile zekâ ve yetenekle ilgili küçümseme (f=2) olmak üzere üç kod ile ifade edilmiştir. Sözel şiddet, romanda en sık karşılaşılan şiddet türlerinden biridir ve özellikle Petey'in akranları ve çevresindeki yetişkinler tarafından uygulanmaktadır. En yüksek frekansa sahip kod "Dalga Geçme ve Alay" (f=4) olarak belirlenmiştir. Bu durum Petey'in sadece fiziksel ve psikolojik olarak değil aynı zamanda sözel olarak da sürekli aşağılandığını ve toplumun onu ciddiye almadığını göstermektedir. Bahsi geçen kodlara ilişkin cümleler aşağıdaki gibidir.

"Adam, Kes şunu! Diye bağırdı. Daha önce hiç yemek yemiş gibi davranıyorsun." s.52

"O moruk arkadaşımı yakalayacağız, geri zekâh!" s.155

"Bütün ucubeler bir arada." s.29

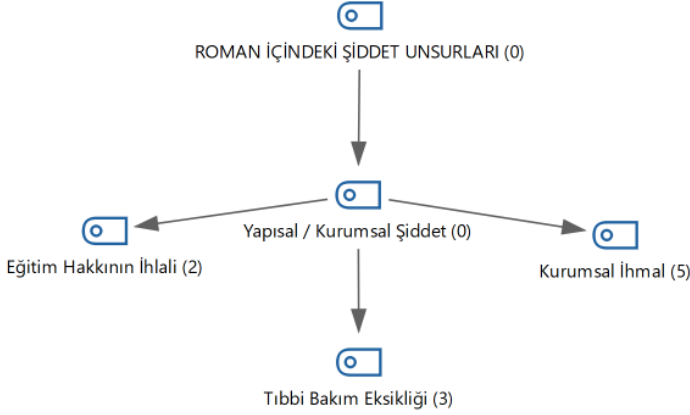
"Elini Petey'in saçında gezdirerek bit ve parazit kontrolü yaptı. Ardından sert kol ve bacaklarını çekiştirerek 'Spastik' diye ekledi." s.18

"Bütün o mongollar, kuş beyinliler, beyni su toplamışlar ve diğer ucubelerle dolu koğuş, görevlinin tüylerini ürpertiyordu." s.19

"18 numaralı koğuşa hoş geldin. Bu hayvanat bahçesinde fazla bir şey katlanmayız. Biri aşırı saldırgan, aşırı deli ya da aşırı herhangi bir şey olduğunda içeri kilitletir. Bizde mankafalardan nasibimizi almıyor değiliz. Seni birkaçıyla tanıştıırım." s. 109

"O sakat dinozor senin gerçek aşkın! diye uludu" s. 155

Yapısal/Kurumsal şiddet kategorisine ait kodlar Şekil 4'te gösterilmiştir.

Şekil 4. Yapısal/Kurumsal Şiddet Kategorisine Ait Tematik Kodlar

Yapısal/Kurumsal şiddet kategorisi kurumsal ihmal (f=5), tıbbi bakım eksikliği (f=3) ve eğitim hakkının ihlali (f=2) olmak üzere üç kod ile ifade edilmiştir. Kurumsal şiddet, Petey'nin maruz kaldığı en önemli şiddet türlerinden biridir ve özellikle bakımevi yönetimi, eğitim sistemi ve sağlık hizmetleri gibi toplumsal kurumlar tarafından uygulanmaktadır. En yüksek frekansa sahip unsur "Kurumsal İhmal" (f=5) olarak belirlenmiştir. Bu durum Petey'nin bakım evi sisteminde temel haklarından mahrum bırakıldığını, görmezden gelindiğini ve ihmale uğradığını göstermektedir. Bahsi geçen kodlara ilişkin cümleler aşağıdaki gibidir:

"İlgilenmem gereken elli moron daha olduğu yetmiyormuş gibi bir de başhemşire senin her gün yataktan çıkarılmanı istiyor." s. 38

"Gördüğün şey sadece şartlı davranış. Zihinsel engelliler bile bir parça yiyecek için şartlandırılabilir." s. 29

"Kusura bakmayın ama bu iki hastaya özel ayrıcalıklar tanınmasına izin vermeyeceğim." s.123

"Sandalyeyi her basamakta hoplatarak kabaca iki kat indirdi. Petey başının her hoplayışında irkiliyordu. Sarsıcı inişi tam olarak atlatmadan, hasta bakıcı onu kapı eşiğinde sertçe zıplatarak dışarı itti!" s. 33

"Dün yardım ettiğin adam, Petey Corbin, doğuştan beyin felci. Ama ona bebekken yanlış teşhis konmuş. Hayatının büyük bir kısmında insanlar ona zihinsel engelli gibi davranmışlar." s.149

Yapılan analizler Petey romanında fiziksel, psikolojik, sözel ve yapısal/kurumsal şiddet unsurlarının farklı bağlamlarda ve farklı yoğunluklarda işlendiğini göstermektedir. Şiddet unsurlarının karakter gelişimi ve olay örgüsüne nasıl entegre edildiği anlatının dramatik yapısını şekillendiren önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bu noktada, çalışmanın ikinci araştırma sorusu olan "Bu şiddet unsurları hikâyenin dramatik yapısını nasıl etkilemektedir?" sorusuna odaklanarak, Freytag Piramidi bağlamında şiddetin anlatının gerilim dinamiği içindeki işlevi ve karakter dönüşümüne etkisi detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu doğrultuda romanda yer alan fiziksel, psikolojik, sözel ve yapısal/kurumsal şiddet unsurlarının her bir anlatı aşamasında nasıl konumlandığı incelenmiştir.

Tanıtım Aşaması: Hikâyenin başlangıç aşaması olan tanıtım bölümünde, Petey'in akıl hastanesine yerleştirilmesi ve ailesi tarafından terk edilmesi, anlatının temel çatışmasını oluşturmaktadır. Bu aşamada psikolojik ve yapısal/kurumsal şiddet unsurları ön plana çıkmaktadır. Özellikle sevgi eksikliği, görmezden gelinme ve kurumsal ihmal gibi unsurlar, Petey'in yalnızlık ve dışlanmışlık hissini temelini atmaktadır. Bu bağlamda Petey'in ailesinin onu bakım evine bırakıp terk etmesi psikolojik şiddetin en belirgin örneklerinden biri olarak karakterin duygusal dünyasında derin izler bırakmaktadır. Bunun yanı sıra, bazı akıl hastanesi çalışanlarının Petey'i bir birey olarak görmemesi, temel ihtiyaçlarını ihmal etmesi ve ona yalnızca bir yük olarak yaklaşması kurumsal ihmalin belirgin örnekleri arasında yer almaktadır. Bu aşama, okuyucunun Petey'in yaşadığı travmaları anlamasına ve karakterin ilerleyen bölümlerde karşılaşacağı zorlukları öngörmesine zemin hazırlamaktadır.

Yükselen Hareket Aşaması: Freytag Piramidi'ne göre yükselen hareket aşaması, anlatının tansiyonunun arttığı ve çatışmaların belirginleştiği bölümdür. Petey, doğumundan itibaren bir akıl hastanesinde yaşamaktadır. Bu kurumda, zaman zaman fiziksel ve sözel şiddete maruz kaldığı anlar olsa da romanın bu bölümünde Petey'in yalnızlığıyla başa çıkma yolları ve yeni dostlukları da ön plana çıkar. Özellikle Petey'in farelerle kurduğu dostluk, onun dış dünya ile bir bağ kurmasına yardımcı olur ve iç dünyasına bir nebze de olsa neşe getirir. Aynı dönemde *Calvin* adlı başka bir karakterle tanışması ise Petey'in duygusal açıdan destek bulmasını sağlar. Calvin, Petey'i anlamaya çalışan ve onunla arkadaşlık kurmaya istekli ender kişilerden biridir. Bu dostluk, Petey'in maruz kaldığı zorbalık ve ihmalin etkisini kısmen

hafifletirken, anlatının tansiyonunu da dengeleyecek önemli bir öge olarak dikkat çeker.

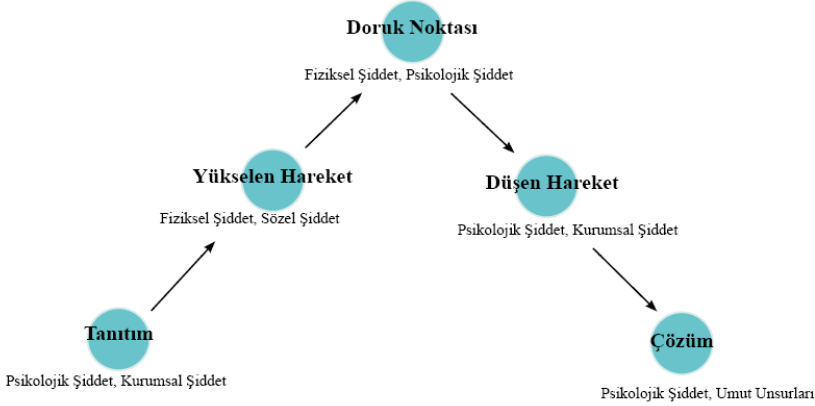
Doruk Noktası Aşaması: Esteban, Petey'nin kaldığı hastaneye yeni atanan, dürüst ve sevecen bir hastabakıcıdır. Görevi gereği Petey'le daha yakından ilgilenmeye başladığında, onun yalnızca bedensel engelleri olduğunu ve zihinsel olarak her şeyi algılayabildiğini fark eder. Petey'nin bakışlarından küçük tepkilerinden, duyduğu her sözü anlamlandırabildiğini sezinler. Önce biraz şaşırır ama sonrasında bu gerçeği ortaya çıkaracağı için heyecan duyar. Ne var ki Esteban'ın içindeki bu coşku, başhemşireye gerçeği söylemesiyle son bulur. Başhemşire, Petey'in durumu hakkında “resmî raporlarla çelişen” herhangi bir şeyi duymazdan gelmek ister. Hastanenin o dönemki yönetimi, uzun zamandır Petey'yi “umutsuz vaka” olarak gördüğü için, Esteban'ın sözlerini kabul etmeye hazır değildir. Ona kulak vermek yerine, Esteban'ı sessizce “fazla soru soran personel” damgasıyla işten çıkarırlar. Cassie isminde peri kadar güzel ve melek kalpli olarak tasvir edilen genç bir hastabakıcı gelmesiyle Petey'in içinde tanıyamadığı bir sıcaklık belirir. Ancak, ne yazık ki bu melek kalpli hasta bakıcı da bir süre sonra hastaneden ayrılmak zorunda kalır. Tıpkı Esteban gibi, kurumun katı kuralları veya hayatın beklenmedik yolları, Petey'e yürekten bağlı olan insanları ondan uzaklaştırmaktadır. Petey, bu vedayı da kabullenmek zorunda kalır; yine de içindeki yaşama sevincini tamamen yitirmez. Çünkü Owen isminde yeni bir hasta bakıcı gelir Owen emekliliğe ayrıldığında, Petey kendisini tekrar yalnız hisseder. En acısı da sırdaşı Calvin'in başka bir kasabaya nakledilmesi olur. Calvin, Petey için sadece bir arkadaş değil, aynı zamanda kendisini güvende hissettiği bir sığınaktır. Calvin'in gidişi, Petey'de büyük bir boşluk yaratır. Artık Petey sırlarını paylaşacağı, üzüntülerini anlatacağı, hastane koğuşunun kasvetinden sıyrılacağı bir dostunu daha kaybetmiştir.

Düşen Hareket Aşaması: Romanın doruk noktasını izleyen bu aşamada, Petey artık 51 yaşındadır ve huzurevine nakledilmiştir. Uzun yıllar boyunca sevdiği insanları tek tek kaybeden Petey, bu kayıpların yarattığı duygusal yıkım nedeniyle yeni dostluklara karşı mesafeli bir tutum sergiler. Ancak 1990 yılında, Trevor Ladd isimli bir çocuğun okul dönüşü sırasında huzurevi önünde Petey'e kar topu atan birkaç kabadayıya engel olması, beklenmedik bir dostluğun temellerini atar. Trevor, kendi yalnızlığı ve kayıplarıyla baş etmeye çalışırken, Petey'in yaşam deneyimine ve duygularını anlayabilme kapasitesine değer verir. Böylece aralarında hızla gelişen samimi ilişki, Petey'e yeniden umut ve yaşama sevinci aşılar. Bu süreç, hikâyedeki gerilim

ve çatışmaların yerini, karakterlerin birbirlerinin yaşamını iyileştirme çabasına bırakmasına olanak tanır. Trevor, Petey'in gerek fiziksel gerekse duygusal ihtiyaçlarına duyarlılık göstererek, onun çok ihtiyaç duyduğu yeni bir tekerlekli sandalye temin edebilmek için yorulmadan uğraşır. Aynı zamanda, Petey'in toplumsal hayatta hak ettiği saygıyı görmesi konusunda ısrarcı davranır. Bu aşamada, Petey geçmiş kayıplarıyla yüzleşirken, Trevor sayesinde güven ve dostluk duygularını yeniden keşfeder; Trevor ise Petey'den aldığı ilham ve rehberlikle empati ve sorumluluk bilincini derinleştirir. Dolayısıyla düşen hareket aşaması, gerilimin yavaş yavaş azaldığı ancak karakterlerin birbirlerine yönelik destek ve anlayışla olgunlaşmaya devam ettikleri bir dönem olarak dikkat çekmektedir.

Çözüm Aşaması: Romanın çözüm aşaması karakterlerin yaşam mücadelelerinin ve derin dostluk bağlarının nihai ifadesini ortaya koymaktadır. Trevor'ın en anlamlı hareketi, farklı tesislere transfer olmaları nedeniyle 13 yıldır ayrı kalan Petey ile Calvin'i yeniden bir araya getirme çabası, romanın bütünsel tematik yapısına hizmet eder. Bu eylem, karakterler arasındaki özlem, aidiyet ve yeniden bağlantı arzularını somutlaştırarak, anlatının dramatik geriliminin çözülmesine katkıda bulunur. Arkadaşlıklarının kısa sürede derinleşmesiyle, 70 yaşına gelen Petey, zatürre ve kanayan ülserlerin etkisiyle ciddi sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kalır. Trevor, Petey'in tedavi sürecinde savunuculuğunu üstlenerek, onun yanında kalır ve yaşam mücadelesini destekler. Ancak Petey'nin sağlık durumundaki hızla meydana gelen bozulma Trevor'ı olağanüstü arkadaşına veda etmeye hazırlamaya zorlar. Romanın finalinde, Trevor'un son jesti, Petey'e büyükbabası olma davetinde bulunmasıyla kendini gösterir. Bu davet, yalnızlık ve kayıplarla şekillenen geçmişin telafisini sembolize ederken, aynı zamanda Petey'in toplumsal kimliğinin ve yaşam deneyiminin yeniden anlam bulmasına vesile olur. Petey, bu teklifi memnuniyetle kabul ederek, yaşamın son döneminde bile yeni duygusal bağların kurulabileceğini ve geçmişin acılarının yerini sevgi dolu ilişkilerin alabileceğini ortaya koyar. Bu çözüm, romanın temel temaları olan dostluk, sevgi, özlem ve kabullenmeyi bütünleştirirken, karakterlerin yaşamlarında derin dönüşümlerin nasıl gerçekleştiğini akademik bir perspektifle gözler önüne sermektedir.

Şekil 5'te Petey romanının çözüm aşamasında karakterlerin deneyimlediği dramatik dönüşümler ve tematik bütünleşmeyi şematize eden Freytag Piramidi verilmiştir.

Şekil 5. Freitag Piramidi

Tartışma

Bu çalışma, çocuk edebiyatında şiddet unsurlarının nasıl sunulduğunu ve bu unsurların hikâyenin dramatik yapısındaki işlevini Ben Mikaelson'ın (2010) *Petey* adlı romanı özelinde incelemiştir. Bulgular, çocuk edebiyatında şiddetin fiziksel, psikolojik, sözel ve yapısal/kurumsal olmak üzere çeşitli biçimlerde yer aldığını ve bu unsurların anlatının dramatik yapısını şekillendirmede kritik bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Elde edilen veriler, şiddet unsurlarının hikâyede farklı bağlamlarda işlendiğini ve karakter gelişimi ile olay örgüsüne doğrudan etki ettiğini göstermektedir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, çocuk edebiyatında şiddet unsurları farklı düzeylerde pedagojik etkilere sahiptir. Nikolajeva (2005) ve Zipes (2015) gibi araştırmacılar, çocuk edebiyatında şiddetin karakter gelişimi ve olay örgüsü açısından işlevsel olabileceğini belirtmektedir. Ancak Gönen ve Aydos (2016) ile Turan ve Gerez-Taşgın (2018) gibi çalışmalarda vurgulandığı üzere, erken yaşta sürekli şiddet içeren hikâyelere maruz kalmanın çocuklar üzerinde korku, kaygı ve saldırganlık gibi olumsuz duygusal tepkiler geliştirme riskini artırabileceği anlaşılmaktadır. Bu çalışma ayrıca, şiddet unsurlarının Freitag Piramidi modeli bağlamında olay örgüsüne nasıl entegre edildiğini de göstermiştir. Freitag'ın (1863) klasik anlatı modeline göre, şiddet unsurlarının özellikle "yükselen hareket" ve "doruk noktası" aşamalarında yoğunlaştığı, "düşen hareket" ve "çözüm" bölümlerinde ise karakterlerin bu travmalarla baş etme süreçlerinin ele alındığı görülmüştür. Kayıran ve Avcı (2023) ile Elkatmış ve Turan (2023) gibi güncel çalışmalar, şiddetin pedagojik bir çerçevede ele alındığında çocukların eleştirel düşünme ve empati becerilerini geliştirebileceğini ileri

sürmektedir. Bununla birlikte, bu unsurların pedagojik bir denge gözetilerek sunulması gerektiği de önemle belirtilmektedir. Araştırmanın temel bulgularından biri, şiddetin dramatik bir unsur olarak kullanılırken, karakter gelişimi ve olay örgüsü üzerindeki etkisinin pedagojik açıdan değerlendirilmesinin zorunlu olduğudur. Özellikle kurumsal ihmal, psikolojik şiddet ve sosyal dışlanma gibi daha az görünür fakat uzun vadeli etkileri olabilecek şiddet türlerinin, çocuk okuyucular üzerinde derin izler bırakabileceği anlaşılmaktadır. Bu durum, Dilidüzgün (2007) ve Sever (2008) tarafından da ifade edilen, çocuk kitaplarının "çocuğa uygunluk" ilkesi çerçevesinde yapılandırılması gerektiği görüşü ile örtüşmektedir.

Sonuç

Bu çalışmanın bulgularına dayanarak, çocuk edebiyatında şiddet unsurlarının kullanımı konusunda önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Öncelikle, çocuk kitaplarında şiddet unsurlarının, çocukların bilişsel ve duygusal gelişimini destekleyecek biçimde işlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Şiddetin, çocuk okuyucularda travma yaratmayacak, aksine problem çözme, empati geliştirme ve eleştirel düşünme becerilerini destekleyecek bir yapıda sunulması gerektiği anlaşılmaktadır. Şiddet unsurlarının, empatiyi teşvik eden bir anlatı çerçevesinde sunulması gerektiği, ancak bu süreçte şiddeti yücelten ya da meşrulaştıran bir yaklaşımın benimsenmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Ebeveynlerin ve eğitimcilerin çocukların okuduğu eserleri bilinçli bir şekilde seçmesi ve bu eserleri pedagojik süzgeçten geçirmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle yapısal ve kurumsal şiddet unsurlarının daha incelikli, farkındalık kazandırıcı bir biçimde ele alınmasının önemi ortaya çıkmıştır.

Şiddetin olay örgüsüne dâhil edilmesi durumunda, hikâyenin sonunda çözüm odaklı bir yaklaşım benimsenmesi gerektiği de bu çalışmanın ulaştığı önemli sonuçlardan biridir. Çocuk kitaplarında şiddet sonrası olumlu çözüm yollarının gösterilmesi, çocukların adalet duygusunu ve problem çözme yetilerini güçlendirmektedir. Ayrıca şiddet unsurlarının anlatıdaki dramatik gerilimi artırmak amacıyla kullanılması kaçınılmaz olsa da bu kullanımın mutlaka sanatsal ve edebi değerler gözetilerek gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Son olarak, çocuk edebiyatında şiddetin pedagojik etkilerini irdeleyen güncel araştırmaların ışığında hem çocuk kitabı yazarlarının hem de yayınevlerinin bu konuda daha bilinçli hareket etmeleri gerektiği sonucuna varılmıştır. Çocuklara sunulan edebî ürünlerin içeriğinin pedagojik ve etik ilkeler doğrultusunda değerlendirilmesi, çocukların sağlıklı bir bilişsel ve duygusal gelişim süreci geçirmeleri açısından büyük önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Abbott, H. P. (2008). *The Cambridge introduction to narrative* (2. bs.). Cambridge University Press.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-Hall.
- Bettelheim, B. (1976). *The uses of enchantment: The meaning and importance of fairy tales*. Penguin Books Ltd.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi: Teknikler ve örnek çalışmalar: Siyasal Kitabevi*.
- Dilidüzgün, S. (2007). *Çağdaş çocuk yazını*. Morpa Kültür Yayınları.
- Dobson, T., Michura, P., Ruecker, S., Brown, M. ve Rodriguez, O. (2011). Interactive visualizations of plot in fiction. *Visible Language*, 45(3), 169-191.
- Elkatmış, V. ve Turan, L. (2023). Çocuk edebiyatında engellilik teması ile karşılaşan çocukların engelliliği algılamaları üzerine bir araştırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 11(1), 64-83.
- Erten, Y. ve Ardalı, C. (1996). Saldırganlık, şiddet ve terörün psikososyal yapıları. *Cogito*, 6, 143-164.
- Freytag, G. (1863). *Die technik des dramas*. S. Hirzel.
- Galtung, J. (1990). Cultural violence. *Journal of Peace Research*, 27(3), 291-305.
- Gönen, M., & Aydos, E. H. (2016). Resimli çocuk kitaplarının içerik ve fiziki özelliklerinin incelenmesi. *Sürt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1. <https://izlik.org/JA27CD79DC>
- Güneş, G. ve Erkan, S. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının öğrenme stillerinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 13-24.
- Hart, J. (2021). *Storycraft*. The University of Chicago Press.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Engin Yayıncılık.
- Kayıran, D. ve Avcı, A. (2023). Bir eğitim materyali olarak çocuk edebiyatında şiddet dili farkındalığının incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(87), 796-805.
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Sage publications.
- Lincoln, Y. S. ve Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Sage.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- Mikaelsen, B. (2010). *Petey*. Disney-Hyperion.
- Miles, M. B., Huberman, A. M. ve Saldaña, J. (2014). *Qualitative data analysis*. Sage.
- Nikolajeva, M. (2005). *Aesthetic approaches to children's literature: An introduction*. Scarecrow Press.
- Oğuzkan, A. F. (2000). *Çocuk edebiyatı*. Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2002). Çocuk kitaplarına yansıtılan şiddet: “Milli Eğitim Temel Yasası ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme” bağlamında bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 25-37.
- Sever, S. (2008). *Çocuk ve edebiyat*. Tudem Yayıncılık.
- Şimşek, T. (2014). Çocuk edebiyatı tarihine ön söz. *Türk Dili Dergisi*, 7(756), 15-58.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış*. Kök Yayıncılık.
- Tatar, M. (1993). *Off with their heads!: Fairy tales and the culture of childhood*. Princeton University Press.

- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. Epsilon Yayınevi.
- Tronto, J. C. (1993). *Moral boundaries: A political argument for an ethic of care*. Routledge.
- Turan, L. ve Gerez Taşgın, F. (2018). Çocuk edebiyatında “şiddet dili” farkındalık ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 12, 232-248.
- Ungar, M. (Ed.). (2012). *The social ecology of resilience: A handbook of theory and practice*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-1-4614-0586-3>
- UNICEF, World Health Organization, United Nations Office on Drugs and Crime ve End Violence Against Children. (2020). *Hidden in plain sight: A statistical analysis of violence against children*. UNICEF. <https://www.unicef.org/sites/default/files/2020-04/Hidden-in-plain-sight.pdf>
- World Health Organization. (2002). *World report on violence and health*. WHO.
- Yılmaz, O. ve Destegüloğlu, B. (2019). Çocuk kitaplarına yansıyan şiddet. *İlköğretim Online*, 18(3), 1099-1112.
- Zipser, J. (Ed.). (2015). *The Oxford companion to fairy tales*. Oxford University Press.